

Skovens smådyr

Leg og lær om smådyr
ved skovbasen i Dageløkke Skov

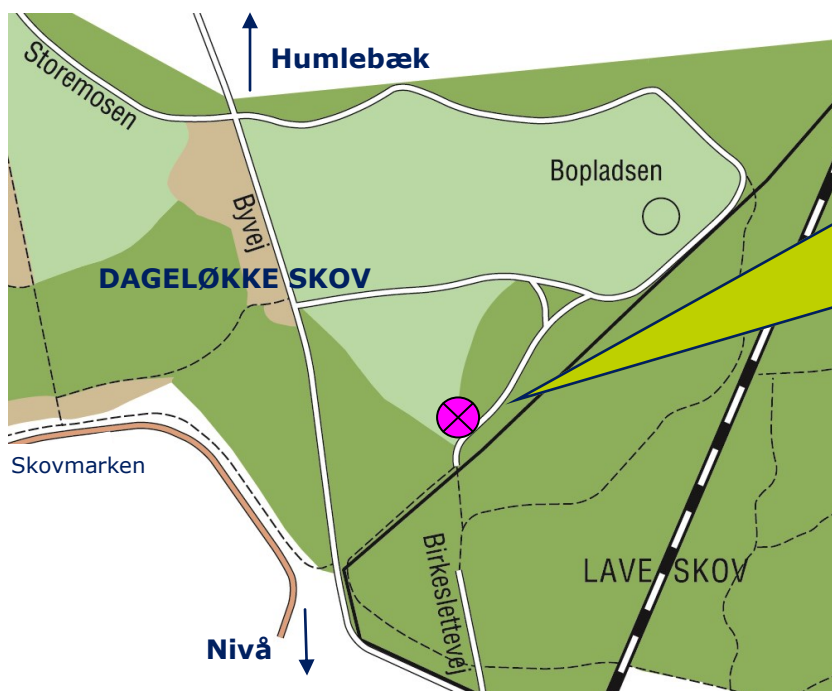
Skovens smådyr

Skoven myldrer med forskellige smådyr, som er spændende at kigge nærmere på. I dette oplæg får du inspiration og udstyr til at udforske af nogle af de smådyr, der findes ved skovbasen i Dageløkke Skov.

Materialet er primært rettet mod undervisning i indskoling, hvor eleverne gennem undersøgelser og leg lærer dyrenes navne og udseende at kende og bliver bekendte med nogle af smådyrenes levevilkår.

Skovbasens faste holdepunkt er en bålhytte, som danner rammen for en række aktiviteter i krydsfeltet mellem natur, kulturhistorie, leg og bevægelse. Bålhytten er markeret med en pink prik på kortet. Du finder inspiration til flere aktiviteter i temakassen på din skole, eller til låns på Humlebæk Bibliotek og på Nivå Bibliotek og Medborgercenter.

God fornøjelse!

I bålhytten er der en grill og en kridttavle, så HUSK BRÆNDE OG KRIDT hvis I vil tænde bål eller bruge tavlen.

UDFORSK DE BLÅGRØNNE RUM

Skovens smådyr

Udstyr

Medfølger i sækken: • En bestemmelsesdug • Bogen "Små dyr i skoven" • 5 graveskeer • 10 lupglas • 2 stykker tov - et kort tykt og et langt tyndt • Aktivitetsbeskrivelse inkl. beskrivelse af nogle af skovens smådyr og sange.

Du skal selv medbringe: • Klud til rengøring af glas og graveskeer efter brug • Et lille plastikterrarium (ikke nødvendigt - men gavnligt) • Flere lupglas eller syltetøjsglas, hvis I har mange børn med

Forberedelse

Byg evt. egne insektsugere og tag med til første aktivitet. Se hvordan på <http://www.skoven-i-skolen.dk/> Syng evt. nogle sange om smådyr.

Aktivitetsbeskrivelse

Skoven myldrer med smådyr i forskellige former og farver og levevis. Alle har deres plads i systemet, ingen er overflødige. For at kigge nærmere på dyrene skal de først fanges. Der er forskellige måder at fange skovens smådyr på:

- 1 Læg bestemmelsesdugen med den hvide side opad under nogle små træer. Sæt jer rundt om dugen med glassene parat (låget af). Én af jer banker på træet eller ryster det lidt. I skal være hurtige til at fange de dyr, der falder ned, inden de smutter væk. I kan kigge ned gennem låget og se dyrene i forstørrelse.

Vend dugen om og prøv at genfinde dyrene der. Brug evt. også bogen, hvor mange flere dyr beskrives.

- 2 I kan også prøve at grave lidt i jorden med graveskeen for at se, om der findes nogle dyr, der lever under jordoverfladen. Hvordan er de tilpasset livet nede i jorden? Øjne, øre, ben og lignende.
- 3 For at fange en anden slags dyr, kan I løfte blade og døde grene. De smådyr, I finder her, er som regel dyr, der skyr solen og kræver et fugtigt og mørkt sted at bo. Her er både dyr, der spiser blade, svampe og bakterier og små rovdyr, der æder de andre smådyr. Hvis I studerer dem lidt, kan I måske gætte, hvilken slags dyr de er. Rovdyrene er enten hurtige eller har klør eller andre muligheder for at fange og fastholde bytte med. Planteæderne er mere fredelige, men også planteæderne har behov for at beskytte sig mod fjender.

Aktivitetsbeskrivelse

Hvem, hvad, hvor

Målgruppe:

Store børnehavebørn og indskoling

Antal deltagere: 10-24

Fag: Natur og teknik

Sted: Dageløkke Skov

Årstid:

Fra april til oktober. Ikke i frostvejr.

Formål:

At børnene bliver fortrolige med hvilke smådyr der findes i skoven.

Mål/trinmål:

At eleven/børnene kan indsamle og undersøge organismer i den nære natur.

At eleven/børnene kan håndtere dyrene, kende deres navne, vide hvad dyrene lever af og hvilke behov de har i livet.

Materialet er udviklet af:

Biolog og naturvejleder Anne Johannisson

Illustreret af:

Christian Stephensen

I samarbejde med og på foranledning af:

Partnerskabet Gang i Fredensborg v/Anne-Lene Haarklou Hansen

© Gang i Fredensborg 2017

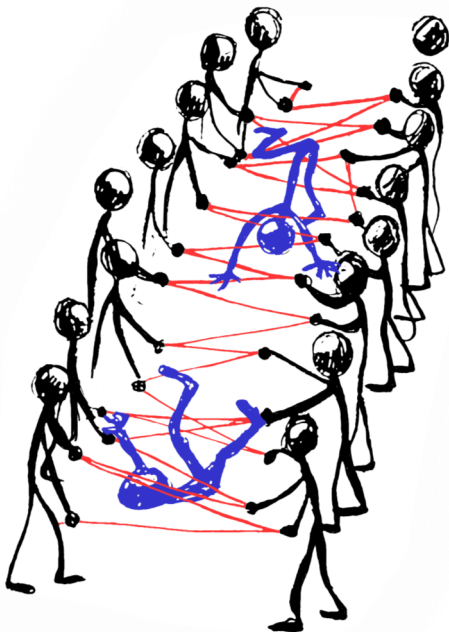

Afslut med en leg eller to

Tusindben eller skolopender: Måske har I været heldige at finde et tusindben eller en skolopender. Hvis ikke så slå op i bogen og se billederne. Tag tovet frem, det korte eller det lange afhængig af antal børn, og stil børnene tæt på hinanden og skiftevis på hver side at tovet, som de tager fat om. Så prøver I at gå en tur. Det gælder om ikke at træde i hælen foran, for så vil tusindbenet vælte. Hvis det går rigtig godt, kan I prøve at småløbe og lege, at et rovdyr er efter tusindbenet. Her bliver det lidt svært at holde takten. I kan også prøve at lukke øjnene og gå lidt og fornemme Hvordan, der er der, hvor tusindbenet bor. Der er mørkt og, det må lugte sig frem.

Tusindben variation: Børnene går ned på alle fire i én lang række og griber personen foran om anklerne. Først skal tusindbenet lære at gå/kravle, dvs. alle må løfte samme arm og ben samtidig. Dernæst gælder det om, for tusindbenets "hoved" (en person der er forrest), at fange miden på sin egen "hale" (den person der er bagest), uden at tusindbenets mange "benled" slipper hinanden. Miden vil selvfølgelig blive hvor den er, så bagdelen vil ikke fanges.

Edderkop: Har I fundet en edderkop, kan I prøve at lave et spind og fange fluer. Et eller flere børn skal være flue. Resten stiller sig i to rækker med front mod hinanden med ca. 1,5 m imellem.

Det lange tynde tov går nu zigzag mellem rækkerne indtil alle børn holder det i både højre og venstre hånd. Nogle hænder løftes, andre sænkes, så nettet danner et virvar af tråde. Nu skal fluen forsøge at kravle gennem nettet fra den ene ende til den anden. Hvis fluen rammer en tråd, vil edderkoppen vikle nettet om fluen og den er passiveret. Flere fluer kan prøve efter tur. (Sørg for at børnene ikke bliver for ivrige med at vikle torvet om "fluens" hals)

I den virkelige verden vil edderkoppen bedøve sit bytte med gift og spytte i såret og lade byttet sidde i spindet, til det skal spises. Når spyttets enzymer har opløst byttets indhold, kan edderkoppen udsuge dets indre. Bagefter sidder der så en tom bytteskal tilbage. Insekter har jo skelettet udenpå til forskel fra mennesker.

Syng en sang eller flere

Vi har på de næste sider samlet nogle sange om smådyr. Vælg en af dem, som handler om et af de dyr, I har fundet.

Lyst til mere?

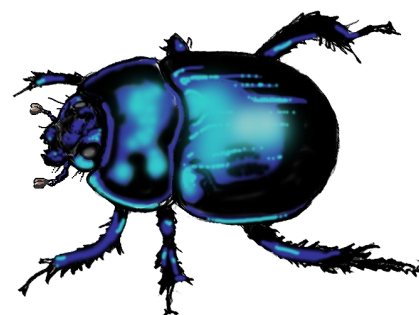
Opbyg evt. små terrarier med forskellige miljøer alt efter, hvilke dyr der skal bo der. Se på hvor dyrene er fundet og hvad deres krav er for at kunne gemme sig, finde føde og ikke at udtørre. Prøv at tegne nogle af smådyrene.

Skovens smådyr

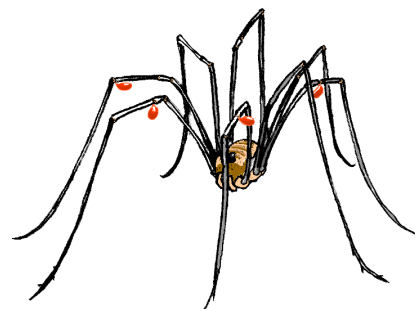
Beskrivelse af udvalgte insekter

Der er mange sjove smådyr i skoven. Hver har de deres egen historie. Her er nogle få af dem.

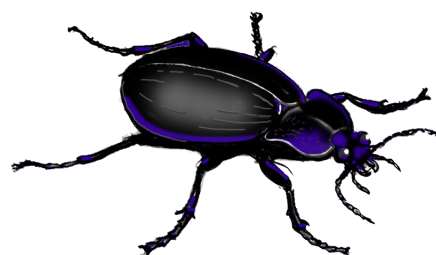
Skovskarnbasse: En langsom bille der knitrer, hvilket man kan høre, hvis man holder den op til øret. Og som kildrer i hånden, når den går, fordi den har små kroge på benene, så den kan holde sig fast, når den går i ujævnt terræn. Prøv at vende den og se om der sidder nogle små lysebrune mider, der hvor benene sidder fast på kroppen. Netop der er der blødt, så de kan bide sig fast.

Mejer: Et mærkeligt dyr med en lille rund krop og 8 meget lange ben! Ofte sidder der knaldrøde mider i knæleddene på Mejereren. Den hører til samme gruppe som edderkopperne, men den laver ikke spind og har ikke både en forkrop og en bagkrop.

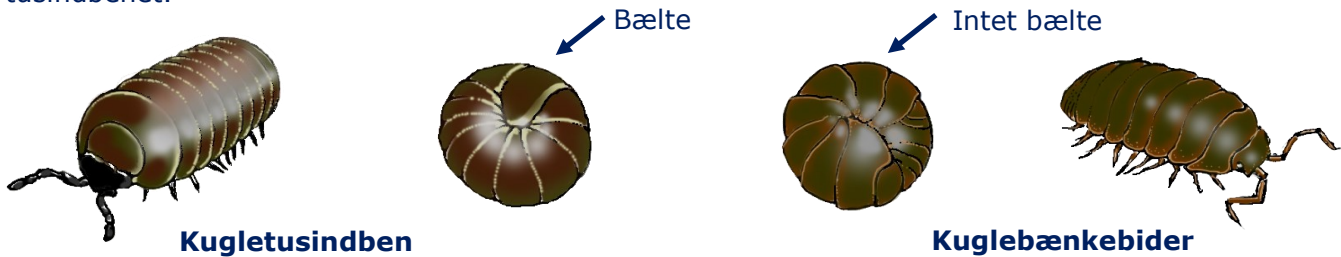
Løberbiller: Ret store biller, som løber meget stærkt. Hvis I tager en op i et glas og beholder den der et stykke tid, kan I prøve at lugte ned i glasset. Måske kan I lugte at billen er blevet forskrækket og har prøvet at forsvare sig ved at sprøjte noget ildelugtende væske ud af nogle kirtler på siden af kroppen.

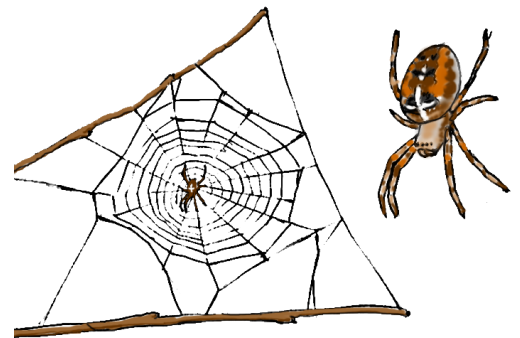
Regnorme: Vigtige dyr. De er med til at omdanne alle de døde blade i skovbunden, så de ikke bare hober sig op i større og større lag, men giver en god muldjord, så andre planter bedre kan vokse. De er også byttedyr for mange andre dyr. Kender I nogle, som spiser regnorme? Og så er det en skrøne, at man kan få to regnorme ved at hakke dem midt over. De kan danne en ny hale hvis den mangler, men de kan ikke danne et nyt hoved.

Kugletusindben: Et kort og bredt tusindben, som kan rulle sig sammen til en kugle. Den ligner meget Kuglebænkebidere, når den har rullet sig sammen. Der er kun én lille forskel at se - der er et bælte på tusindbenet.

Edderkopper: Der findes to typer. Rovedderkopper, som løber byttet op eller springer på det fra et skjul, og så de edderkopper, der laver spind. I kender sikkert korsedderkoppen, der laver et flot hjulspind og sidder i skjul og venter på byttet, som de straks bider og bedøver med gift og derefter spinder ind i silke. Så venter de på, at det spyt, de har spyttet ind i kroppen, skal opløse dyret. Senere kommer de frem og suger byttet tomt for indhold.

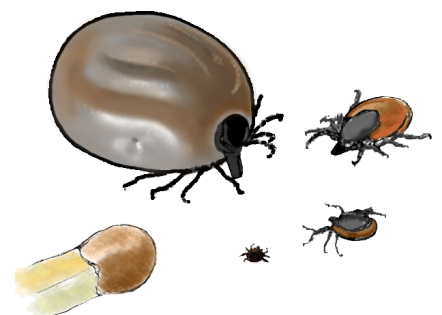

Men der findes mange andre former for spind. Tragtspind og tæppespind f.eks. Prøv om I kan finde forskellige former for spind og deres edderkopper. Alle edderkopper uanset slags, spinder en sikringstråd, som de klister fast til underlaget med mellemrum. Skulle de blive blæst ned af en gren eller have behov for at lade sig falde fordi en fugl er kommet for tæt på, så kan de bare lade sig falde. Tråden vil sørge for, at de kan kravle tilbage, når faren er drevet over. Vidste I for øvrigt, at edderkopper spiser langt flere insekter end fuglene i det samme stykke skov!

Skovflåt: Skovflåten er en mide, som suger blod af pattedyr. Den har flere stadier, før den bliver voksen og kan lægge æg. I det første stadie er den sort og mindre end et knappenålshoved. Her har den endnu ikke siddet på noget dyr og er derfor ufarlig. I det næste stadie er den større og brun på kroppen. Det er i dette stadie, den kan overføre Borrelia-infektion.

Den sultne skovflåt opholder sig øverst oppe i plantevæksterne, hvor den venter på, at en passende vært kommer forbi. De vigtigste værter for skovflåten er mus, egern, ræve og især hjorte. Det er en god idé at kigge børnene efter, når I kommer hjem, for at se om de skulle have fået en flåt på sig.

Skovens smådyr

Sange

Lille Peter Edderkop

Tekst: Knud Pheiffer

Melodi: Ukendt

Lille Peter Edderkop kravled' op ad muren
 Så kom regnen og skyllede Peter ned
 Så kom solen og tørrede Peters krop
 Lille Peter Edderkop kravled' atter op

Sur, sur, sur, lille bi, omkring

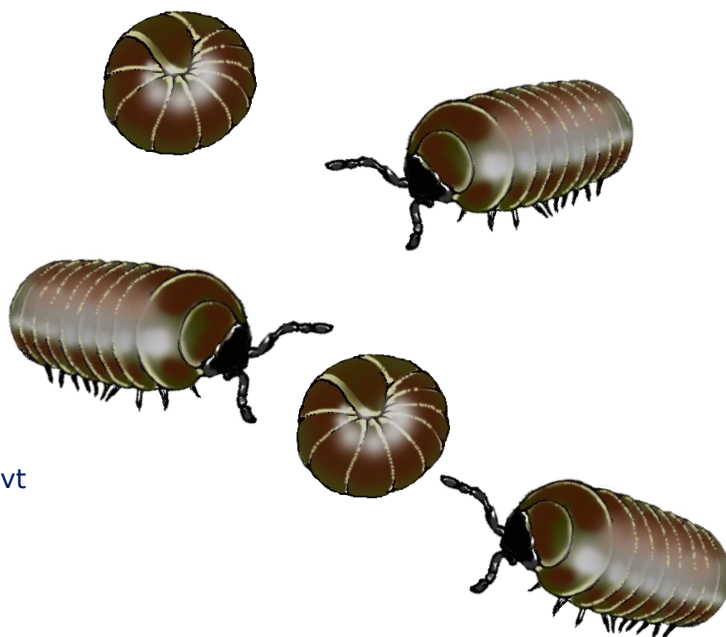
Tekst: Oprindeligt Hoffmann von Fallersleben

Melodi: Tysk folkemelodi

Sur, sur, sur, lille bi, omkring
 Frygt ej for de vilde drenge
 Flyv kun ud i mark og enge
 Sur, sur, sur, lille bi, omkring

Sur, sur, sur, lille bi, omkring
 Sid i blomsten som en dronning
 Sug den søde, søde honning
 Sur, sur, sur, sur i lystig ring

Sur, sur, sur, lille bi, omkring
 Flyv så med dit rige bytte
 hjem til cellen i din hytte
 Sur, sur, sur, lille bi, omkring

Et tu-tu-tusindben

Tekst og melodi: Ukendt

Et tu-tu-tusindben, en hva'-hva'-hvaffor en?
 Et tu-tu-tusindben, der blot kan lide at danse
 Et fæ-fæ-fænomén, en hva'-hva'-hvaffor en?
 Et tu-tu-tusindben, der blot kan lide at have det sjovt
 Et tu-tu-tusindben, var altid på en grønne gren
 Et tu-tu-tusindben, der ikke til at standse
 Et tu-tu-tusindben, en væ-væ-værre en
 Et tu-tu-tusindben, kan lide at have det sjovt

Mariehønen Evigglad

Tekst: Halfdan Rasmussen

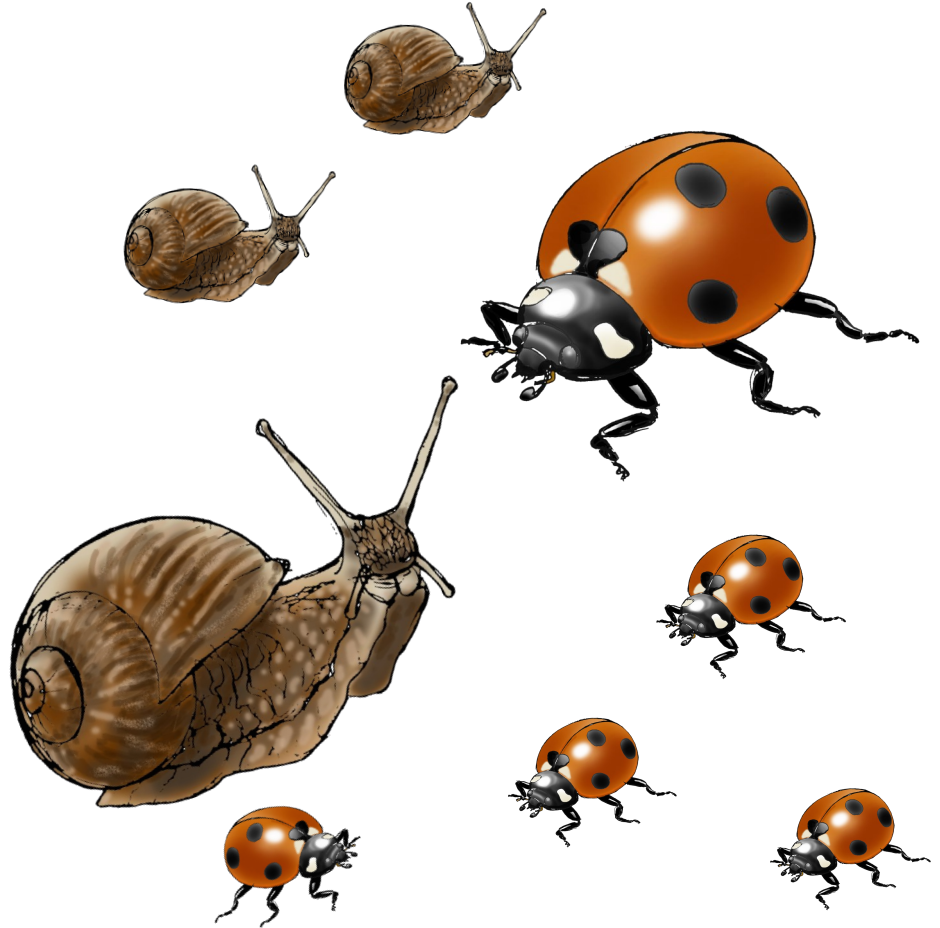
Melodi: Henning Hansen

Mariehønen Evigglad
gik tur på et rabarberblad
og mødte Søren Snegl, der lå
og sov med sneglehuset på.

Da blev det regn og tordenvej, og Evigglad fik våde tær
så derfor slog hun bankeslag
på sneglehusets lille tag.

Og sneglen råbte højt: "Kom ind"
i læ for torden, regn og vind
her er lidt snævert som du ser,
men der er lunt og tørvejr her.

Så sad de begge to og lo
i Sørens lille sneglebo
og hvis jeg ikke tager fejl
bli'r Evigglad til Madam Snegl.

Krible-krable-land

Tekst: Charlotte Blay

Melodi: Povl Kjøller

Hvis jeg ku' bli' en lille bitte mand,
så rejste jeg straks til Krible-krable-land.
Der er så mange sjove små dyr,
så jeg kunne rigtig gå på eventyr
i Krible-krable, kravle-krybe, kilde-land.

Hvis jeg ku' bli' en lille bitte mand,
Der ku' jeg hop' i edderkoppens spind,
mens græshoppen spillede violin
i Krible-krable, kravle-krybe, kilde-land.

Hvis jeg ku' bli' en lille bitte mand,
Der ku' jeg flyv' på sommerfuglens ryg,
imens jeg fægted' med en stikkemyg.
i Krible-krable, kravle-krybe, kilde-land

Hvis jeg ku' bli' en lille bitte mand,
Der ku' jeg rid' på mariehønnens skjold –
og bruge en paddehat som parasol
i Krible-krable, kravle-krybe, kilde-land.

Hvis jeg ku' bli' en lille bitte mand,
Der ku' jeg gå på honningrøveri
i blomsterbedet med en humlebi
i Krible-krable, kravle-krybe, kilde-land.